

Kecskemét-Hetényegyházi Református Egyházközség

Pásztori Üzenet [II.]

Hós 4-9

A káoszban az ember bűnbakot keres. Ha nem látunk tisztán, általában az első kérdésünk az, hogy „ki a hibás?” Így tettek Hóseás kortársai is. Miért nincs áldás, miért marad el a siker? A papok azt mondták: a nép vétke. Isten válasza viszont egyértelmű: „... senki se pereljen, senki se vádaskodjék!” A nép a prófétát vette elő: biztosan megbolondult, azért beszél így! Erre érkezett Hóseás szava: „Majd megtudja Izráel, hogy bolond-e a próféta, eszelős-e a lélek embere?” (9,7) Isten szava a napokban arra tanít, hogy bűnbakok és vádaskodás helyett figyeljünk oda Isten cselekvésére. Hallgassunk el és füleljünk, mit akar mondani nekünk az Úr!

Aktuális:

- A presbitérium elfogadta egyházközségünk új küldetésnyilatkozatát.
- Most vasárnap beszélünk egyházközségünk előző évi pénzügyeiről.

Amikor az ember előveszi a prófétai iratokat, általában ítéletes próféciákkal találkozhat. Mintha fenyegetőznének az Úr küldöttei: éhinség lesz, ha meg nem tértek; háború közeledik, ha meg nem alázzátok magatokat. És valóban, Isten ígéje tényleg fenyegetőleg közelít ezekben a könyvekben. Ez azonban senkit se tántorítson el!

Ha a fiam a forró kályhához közelít, rászólok. Ha nem hallgat rám, megfogom, és arrébb teszem. Ha újra visszamenne, márpedig miért ne menne, akkor eréjesebben rászólok és elmagyarázom neki, hogy a kályha forró. Meg is mutatom óvatosan, a kályha sarkához téve a kezét, hogy érezze: ez bizony elég meleg.

Isten sem cselekszik másképp. Kivár, mit tesznek az övéi. Ha bajba kerülnek, rájuk szól a prófétáin keresztül: ha közelebb mész, megsütöd a kezed. A

makacs gyermek persze nem hallgat, ahogy Izráel fiai sem voltak behódoló típusúak. Ekkor jön Isten következő lépése: megfog és arrébb tesz. Ha a bálvány a veszély, akkor mit tehet Isten? Elveszi az aranyat, hogy ne legyen miből bálványt önteni.

Isten nevelni akarja az övéit, elvégre mint jó apa, szereti az övéit, a javukat akarja. A papokat inti először, mert „ő a nagyobb testvér”. A papok beavatottak, a hit útján messzebbre jutottak (vagy kellett volna jutniuk). Isten igéje érthető módon őket veszi először célba. Elvégre ha a pap megtér, az a rábízottaknak is üzen.

Aztán üzen a királyi udvarnak is. A vezető rétegnek, akikre felnéztek az alattvalóik. Ők voltak a követendő példák, elvégre a papok életét senki nem élte rajtuk kívül, de a vezetők életmódja mindenki számára kívánatos volt. Ők megtehették, hogy „juhokat és marhákat áldozva” menjenek Isten elé. Csakhogy az Úr szeretetet kíván és Isten ismeretét, nem áldozatokat (5,6 és 6,6).

Aztán a nép felé fordul, akik tolvajnak álltak és rablóbandákba tömörültek. Akik idegen népek közé keveredtek, de azért látszatra hitüket sem hagyták hátra.

Minden réteg számára van Istennek sajátos üzenete, ki milyen hibába esett. És a nép mindezek ellenére sem kereste a megtérés útját. Talán pont ezért nem, mert az Isten túl sokat várt tőlük? Azt mondhatták, hogy a kezemet nyújtom, de már a karom is kell? A papok mondhatták: hát mi ott vagyunk a templomban, mi szolgálunk, nem elég? A vezetők mondhatták: annyit költünk áldozatra, hát semmi sem elég? A nép is mondhatta: nem szegülünk szembe a papok és a király parancsainak, de Isten még több parancsot rak ránk?

Isten szava azonban egyértelművé teszi, hogy ő az Úr, az ember viszont csak ember, akinek könnyű elvenni az eszét. Inगतag és könnyen befolyásolható.

Az ember ugyanis hajlamos Isten ellen lázadni. Az első ember története előrevetíti a szándékot, hogy valamilyen módon az ember ellene szegüljön a parancsoknak. Ennek a lázadásnak persze sok formája lehet.

A legjellemzőbb az önzés, amikor az ember magának tartja meg az idejét, javait, erejét. Vagy még ha mindezt át is adja Urának, mégis megtart belőle magának is: „Hűségetek csak olyan, mint a reggeli felhő...” (6,4)

Az ige aktualitása

Ebben a hónapban terveztük el az évre a felajánlásainkat. Isten parancsa szerint átgondoltuk, mennyi az az összeg, melyet mindenképpen Istennek szentelünk. És az Úr hitünk szerint megáldja a jókedvű (azaz tudatos) adakozók életét.

Isten szava azonban kérdez bennünket, hogy vajon adakozásunkkal nem a többi kötelességünket szeretnénk kiváltani? Háládatosságunk ugyanis az egész életünkre kell, hogy kiterjedjen, ahogy az Úrvacsorakor mondjuk: „magunkat élő hálaáldozatul neki szenteljük.” Magunkat: azaz mindenünket. Ha a kezünket nyújtjuk, Isten nem csak a karunkat kéri, hanem az egész életünket. De nem mintha vissza akarna élni vele. Épp ellenkezőleg, nála van mindez a legjobb helyen.

Kérdezz, hogy érts!

Mi az, amire mi mondjuk Istennek, hogy „túl sokat vársz tőlem”? Hol van a mi áldozatunk és engedelmisségünk határa?

4. fejezet

1-3. (részlet) „Halljátok meg az Úr igéjét, Izráel fiai! Pere van az Úrnak az ország lakóival, mert nincs igazság, nincs hűség, és nem ismerik Istent az országban. [...]”

Nincs igazság, nincs hűség; mégis a legjelentősebb, hogy nem ismerik Istent. Ez az ismeret (דעת daat) ugyanis elegendő volna arra is, hogy a többi kérdést megoldja. Ez az ismeret ugyanis kapcsolat is egyben és beszélgetés, kötelék, szövetség, megszentelődés. Ez a *mesterkulcs*, mely az összes többi ajtót is megnyitja. Az Isten megismerése, a kapcsolat létrejötte a lényege a követésnek is.

Ennek hiányában még ha valaki törekedne is az erkölcsös életre, idővel úgyis elbukna, mert vezetés és támpont hiányában az emberi próbálkozások mindig kudarcra vannak ítélve. És félreértés azt gondolni, hogy Isten ismerete annyit jelent, mint az ő parancsainak a tudása, vagy pusztán elhinni, hogy ő létezik. Ahogy Jakab levele fogalmaz: az ördögök is hiszik és rettegnak.

4-8. (részletek) „De senki se pereljen, senki se vádaskodjék! Veled van perem, te pap! [...] Elpusztul népem, mert nem ismeri Istent. Mivel te megvetted ezt az ismeretet, én is megvetlek: nem leszel papom! Nem törődteél Istened tanításával, én sem törődöm fiaiddal.” [...] „Népem vétékáldozatából élnek, azért azt kívánják, hogy vétkezzen.”

A papi tisztség felelősséggel jár. Rá bízottak mások. Az ő feladata volt az áldozatbemutatás: ha nem jól végezte, a nép látta kárát. Az ő személye volt a közbenjáró, akinek Istent kellett képviselnie a nép előtt, és a népet Isten előtt.

Az Újszövetség korában mindez egészen másképp történik, ugyanis a papság szerepét maga a nép vette át. Minden hívő ember pappá lett. Mégis vannak kiemelt felelősséggel járó szerepkörök. Akik ezeket betöltik, azok számára üzen az Úr igéje: ha nem ismerik Istent a rám bízottak, az az én felelősségem is. „Vigyázzon azonban mindenki, hogyan épít rá. Mert más alapot senki sem vehet a meglévő kivül, aki Jézus Krisztus. Azt pedig, hogy ki mit épít erre az alapra: aranyat, ezüstöt, drágakövet, fát, szénát vagy szalmát, az a nap fogja világossá tenni, mivel tűzben jelenik meg, és akkor mindenkinek a munkája nyilvánvalóvá lesz; és hogy kinek mit ér a munkája, azt a tűz fogja próbára tenni. Ha valakinek a munkája, amelyet ráépített, megmarad, jutalmat fog kapni; de ha valakinek a munkája megég, kárt vall.” (1Kor 3,10-15)

Kik a mai papok, akikre nagyobb felelősség bízatik? Az apák, a családfők. Az ő szerepük még a lelkipásztorokénál is jelentősebb. Mint a „család papjai”, az ő felelősségük, hogy a család tagjai hogyan töltik el az ünnepeket, mennek-e Isten házába vasárnaponként, hogy rendszeresen elhangzik-e az asztalnál az Isten igéje és hogy a gyermekek milyen tanításban részesülnek. Ha a gyermekek messzire kerülnek a szülők hitétől, Isten igéje ugyanúgy szól a családfőkhöz, mint Hóseás idejében a papokhoz: „Nem törődtem Istened tanításával, én sem törődöm fiaiddal.”

De ennek a fonákja is igaz: „Boldog mindenki, aki az Urat féli, és az ő útjain jár. Kezed munkája után élsz, boldog vagy, és jól megy sorod. Feleséged olyan házad belsejében, mint a termő szőlőtő; gyermekeid olyanok asztalod körül, mint az olajfacsemeték. Ilyen áldásban részesül az az ember, aki féli az Urat.” (Zsolt 128,1-4)

9-19. (részlet) „Úgy jár a pap is, mint a nép: Megbüntetem útjaiért, megfizetek neki tetteiért. Esznek majd, de nem laknak jól, paráználkodnak, de nem szaporodnak, mert elhagyták az Urat, nem ügyelnek rá. Paráznaság, bor és must elveszi az ember eszét. Népem a fától kér tanácsot, és a bot ad neki kijelentést. A parázna lelkület miatt tévelyegnek, paráznává lettek, elhagyták Istenüket. [...]”

A „parázna lelkület” szóösszetétel (רוח זנונים), az előző fejezetekhez képest itt nem házasságtörésre vonatkozik, hanem arra a megfigyelésre, hogy az ember hajlamos Isten ellen lázadni. A זנה (örömlány) kifejezésből képzett alak jelentése: paráznaság, paráználkodás. Tartalma pedig a prostitúció lényege: odaadni az embernek önmagát egy (általában szexuális) cél érdekében.

Ez a kifejezés azonban más jelentést hordoz ebben a szövegkörnyezetben. Hóseás számára ugyanis mindennapos tapasztalat volt, hogy a zsidó nép tagjai közül sokan tértek át bálványok tiszteletére Izrael Istene helyett, és ahogy az első fejezetben láttuk, maga Hóseás is egy ilyen asszonyt volt kénytelen elvenni, aki nem csak lelkét adta át a bálványoknak. A paráznaság hasonlata tehát Hóseás számára kézenfekvő volt az Isten elleni általános lázadás kifejezésére.

Az ember sokféleképpen adhatja át magát valakinek, valamilyen célnak. Ilyen a házasság is, a paráznaság ellentéte, amikor férj és feleség egymáséi lesznek; és ilyen a szövetség is, mely Isten és ember között köttetik. Mindezek Istentől kapott ajándékok, az áldás ígéretével. Az ő teremtő szándékát teljesíti be az ember, ha így adja át magát a szeretetnek és Isten követésének. És Isten elleni lázadás ellenállni ennek a természetes szeretetnek, hogy helyette a paráznaságra adja oda az Istentől kapott javakat. Ez a legsúlyosabb bűn, amit az ember elkövethet. Minden további véték már csak ennek a fokozása.

A próféta ezt a képiséget bővíti tovább: „paráználkodnak, de nem szaporodnak”. Ezzel érzékelteti Hóseás a bálványkultusz hasztalanságát, mert az azoknak áldozó ember sem érheti el velük a célját. Hóseás ezért írja, hogy „az értelmetlen népnek el kell pusztulnia” (14) és „szégyent vallanak oltáraik miatt” (19).

5. fejezet (részlet)

„... Belemerültek a hűtlenek az erkölcstelenségbe, de én mindnyájukat megfenyítem. [...] Tetteik nem engedik, hogy megtérjenek Istenükhöz, mert parázna lelkület van bennük, nem ismerik az Urat. ...”

Jézus Nikodémussal folytatott beszélgetésében fogalmazott így: „Az ítélet pedig az, hogy a világosság eljött a világba, de az emberek jobban szerették a sötétséget, mint a világosságot, mert a cselekedeteik gonoszak.” Erre a tapasztalatra utal Hóseás is. Belemerültek, tetteik nem engedik őket. Megszerették az Isten nélküli életet, ezért már nem is vágnak az igazságra.

A "belemerültek a csapdába" szóösszetétel (וְשִׁחַטָה שִׁטִּים הַעֲמִיקוּ), amit itt a próféta használ, ritkán fordul elő a Szentírásban, éppen ezért a fordítása is nehézkes. Jelentése nagy valószínűséggel: földbe ázott verem, csapda, kelepce. Ami ebben a szóösszetételben mindenképpen figyelemre méltó, hogy a belemerülést maguk cselekedték. Általában ugyanis a csapdába az ember nem önként lép bele. Itt viszont pontosan erről van szó: a bálványimádók tudatosan saját kárukat okozták.

A 13. vers („... Efraim Asszíriába járt, a nagy királyhoz küldözgetett. De az nem tud meggyógyítani benneteket... ") a csapdába esett ember kétségbeesését írja le. Miután a bálványimádók önként léptek csapdába, és miután saját hibájuk bajt okozott, előbb Istenhez próbáltak menni segítségért, áldozatokat bemutatva, de nem tiszta szándékkal; majd miután Isten nem felelt nekik, további gyors megoldás után néztek: hátha emberi hatalmak kihúzzák őket a pácából. A leírás szerint azonban ennek is kudarc lett a vége. Úgy tűnik a próféta leírásából, hogy a nép menthetetlen.

6-7. fejezet (részletek)

„Mit csináljak veled, Efraim? Mit csináljak veled, Júda? Hűségetek csak olyan, mint a reggeli felhő, vagy mint a korán tűnő harmat.” [...] „Eszükbe sem jut, hogy emlékszem minden gonoszágukra. Pedig ott vannak körülöttük tetteik, amelyek színem elé kerültek.”

A 6. fejezet látszólag egy hitvallással kezdődik, melyet a nép mondott el. Csakhogy Hóseás válasza kijózanító: „hűségetek csak olyan, mint a reggeli felhő”. A nép közeledése nem komoly. Azt gondolták, hogy Istent szép szavakkal meg lehet győzni, hogy az áldásban újra részesülhessenek. Azt gondolták, egy kis áldozat ide, egy kis adomány oda, és rendben is van minden. Erre érkezett Isten újbóli válasza: „szeretetet kívánok, és nem áldozatot” (6,6).

Hiába mondta meg Isten önmagáról, hogy ő ismeri az embert. Hiába tettek bizonyosságot sokan, hogy ő a „szívek és vesék vizsgálója”. Hóseás kortársai, mint rossz gyermekek, próbálták a maguk hasznára fordítani a helyzetet. Fel sem fogták, hogy pontosan ugyanúgy ejtik át minden nap önmagukat és a másik embert, mint ahogy az Istent is próbálták. Pedig az Úr szándéka továbbra is egyértelmű: „Én megváltanám őket, de ők hazugságot beszélnek rólam.” (6,13)

Mi lett mindennek a következménye? „Olyan lett Efraim, mint a meg nem fordított lángos” (7,8) Az egyik fele túlsült, a másik fele nyers maradt és kiszáradt. Egyik oldala sem úgy sikerült, ahogy kellett volna és így az egész ehetetlen. Isten lángos-sütődjében viszont minden a helyére kerülhet, de ehhez a tésztának kell jó kezekbe kerülnie.

8. fejezet (részlet)

„Ha szelet vetnek, vihart aratnak. A gabona nem hoz kalászt, nem lesz belőle liszt, vagy ha lesz is, idegenek emésztik föl. Elpusztítják Izráelt! Olyan lett a népek között, mint egy ócska holmi, ami senkinek sem kell. Hiszen ők Asszíriába jártak, mint a kóborló vadszamar; Efraim pénzen vásárolt szeretőket. Ha pénzt fizetnek is a népeknek, én majd összegyűjtöm őket. Még egy kis idő, és vállukon érzik majd a fejedelmek királyának terhét.”

Izráel hűtlenségének következménye, hogy idővel a nép elszegényedett, a békétlenség eluralkodott a népen, majd az emberek egymás felé fordultak. És valóban, a történelem igazolta Hóseás szavait: először a béke és a jólét szűnt meg II. Jeroboám uralkodásával, majd a belharcok folytán a kereskedők is egyre inkább kerültek a térséget. Végül a környező népek számára sem volt már annyira vonzó Izráel, az útonálló, a tolvajok nem kímélték a bálványkultusz papjait sem. Így már nekik maguknak kellett azok után járniuk, akik eddig náluk kilincseltek. Majd jöhet az ellenség, háború, fosztogatók, és tényleg semmi sem marad, a végén még az életük is veszélybe kerül.

És mindeközben a „fejedelmek királya” végig ott volt elérhető közelségben. Kiválasztott népként még mindig küldettek hozzájuk próféták, akik hívták őket megtérésre, gyógyulásra. Ennek tudható be, hogy Hóseás nem hagyott fel a prófétálással, holott semmi hasznát nem látta.

9. fejezet (részlet)

„Eljön a büntetés ideje, eljön a megtorlás ideje. Majd megtudja Izráel, bolond-e a próféta, eszelős-e a lélek embere. Mivel sok a bűnöd, nagy a gyűlölködés.”

Időnként a nép élére egyes királyok kerültek, míg puccs nem történt. Ekkor a nép fellélegzett: nincs is nagy gond, a bajok a múltéi. Ez azonban megtérés nélkül hiú ábrándnak bizonyultak. Rövid időn belül azonban újabb belháború következett, újabb veszteségek, és a nép ugyanabban a helyzetben találta magát, ...majd jött az asszír fogság.

„Mivel sok a bűnöd, nagy a gyűlölködés” (7) – Isten válasza a hamis reményre, hogy nála minden bűnnek írásos nyoma van, ő nem felejtett el egyet sem; még ha az adott körülmények mást is mutatnak. Az ítélet nem marad el. Tetteikért a felelősséget idővel vállalniuk kell.

A prófétaság titkáról található itt egy különös szóösszetétel: **אִישׁ הָרוּחַ**, a lélek embere (7). Jézusnak Nikodémusnak mondott szavai segíthetnek ennek megértésében: „A szél fúj, amerre akar; hallod a zúgását, de nem tudod, honnan jön és hová megy: így van mindenki, aki a Lélektől született.” (Jn 3,8) A „lélek embere” az a személy, aki teljesen átadta magát a Szentlélek vezetésének, így Isten úgy vezetheti őt, ahogyan csak akarja. Ez pedig idővel mindig a jó iránynak bizonyul.

Az olvasóknak

Köszönöm a visszajelzéseket és hogy továbbadjátok, terjesztitek! Aki nincs rajta a listán, de szeretne feliratkozni, küldjön egy e-mailt a tamaskadar2@gmail.com elérhetőségre „Pásztori üzenet feliratkozás” címmel!

Kádár Tamás György

lp.